

REDACȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe ½ an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe ½ an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

ad. Nr. 3291/910

Oficiile parohiali, cari n'au dat socoteală despre colecta întreprinsă în scopul ajutorării fraților nostri din comitatul Caraș-Severin, nenorociți prin furtuna și potopul, despre care am făcut pomenire prin circularul nostru Nrul de față sunt poștite a trimite la **administrațiunea cassei consistoriale de aici**, dar fără amânare atât coala de colectă cât și suma dăruirilor adunate, ca astfel se putem încheia socoteala și să administrăm banii la destinațiunea lor.

Arad, 30 octomvrie (12 Nov.) 1910.

Ioan J. Papp,
Episcop.

Tonul adunărilor noastre.

»Buzele adevărate îndreptează mărturisirea, iar martorul grabnic are limbă nedreaptă» zice Solomon în mărgăritarele înțelepciunilor înșirate în pildele sale veșnic renoite în biserica lui Hristos.

Adevărul e ca un soare luminos, care dă sufletelor condițiile vieții: căldură și lumină. Sub căldura și lumina soarelui răsare floarea sub căldura și lumina adevărului răsare dreptatea. Cei ce deliberează în adunări să nu uite nici de cuvintele profetului: »Grăiți adevărul fieștecărele cătră de-aproapele său, adevăr și judecata de pace și drepte judecați în porțile voastre — Adevărul și pacea să o iubiți» (Zach 8, 16, 19), dar nici de rece-rintele timpului care se impune cu formele lui culturale tuturor, cari își cer loc în societatea cultă.

Vieța constituțională deschide larg teren pentru afirmarea valorilor personale, căci ea ascultă pe toți mici și mari deopotrivă și din mărturia colectivă se cristalizează adevărul. Dar vieța constituțională își are și umbra sa, dacă mulțimea deliberantă este învrăjbită cu sine, vorba aceea *dum Roma deliberat perit Saguntum*.

Caracteristica adunărilor noastre de toate categoriile, înțelegem dar și pe cele bisericesti și școlare, este tonul vehement al deliberărilor, din cari răsar vrajbe în loc de înțelegere, distrugerea

instituțiilor culturale în loc de întărirea lor cum ar trebui să răsară din adunări. Sunt unii chiar groaza adunărilor, cu aerul autorității ce și-l iau cu dela sine putere și în afaceri la cari nu să înțeleg, nu din vina lor ci pentru că n'au crescut în atmosferă să le înțeleagă, și ei au rolul de învățăcei iar nu de învățători ai altora. Aceștia sunt balastul vieții constituționale, cari îngreunează activitatea adunărilor. Păcatul acestora nu este mai mic decât al acelora cari abuzează de superioritatea lor culturală și nesocotesc pe cei ce cu bună credință vor să învețe dela dânsii.

Să zice și aici, că ar fi chestie de temperament tonul vehement al adunărilor noastre, precum să obiectionează și la discuțiunile literare, dar tot atât de greșit pentru că și tonul deliberării este chestiune de cultură, nu de temperament. Sunt forme culturale cari obligă la respectarea reciprocă a părerilor. Infalibil nu este nimenea și aceasta conștiință a falibilității trebuie să facă pe om îngăduitor față de părerile contrare, căci cu forța poți suprima adevărul dar nu l poți învinge.

Nici un neam n'are mai multe adunări decât noi și par' că pe noi ne slăbesc adunările în loc de a ne întări. Noi am tot cercat pricina acestui fenomen și am ajuns la concluziunea, că nu deliberăm cu destulă temeinicie și pe motive pur obiective ci ne afișăm »eul« nostru în deliberări prin ce nu ajungem să vorbim despre »noi« ci despre »eurile« noastre afișate.

Sterilitatea aceasta a adunărilor noastre trebuie să bată la ochi, și dacă nu e tocmai așa precum o privim noi va avea o altă pricină, pricina însă zace la tot cazul în noi și trebuie să o cercăm ca să o delăturăm și să facem productivă vieța noastră constituțională.

Par' că toată activitatea noastră constituțională să concentrează în facerea regulamentelor. Atâtea regulamente nu credem să mai aibă o nație câte avem noi și atâta dispută pe tema regulamentelor.

Socotim, ca ar fi bine să întărim mai mult temelia morală a societății noastre și atunci vom avea lipsă de mai puține regulamente, căci fiecare ar purta în sufletul său legea datoriei sale oficiale și estraoficiale și mai presus de toate ar afla tonul

deliberării în adunări, unde să face sfat pe socoteala binelui comun.

Am voit să remarcăm și aceasta notă discordantă din viața noastră constituțională, ca să determinăm pe cei ce ne înțeleg la tonul ce atrage iar nu distruge interesul pentru afacerile noastre publice.

Învățământul limbii materne în școala poporală.

— Articol polemic. —

Începând cu nr. 40 al foaiei „Biserica și Școala“*) au urmat niște publicațiuni sub titlul de mai sus și semnate de dl P. F. D.

Cauza acestui articol polemic, precum recunoaște și dl P. F. D. e a se atribui unei discuții ce s'a lansat în revista inv. arădani „Reuniunea“ și anume între dl g-n și subscrisul.

Interesat fiind deci în aceasta discuție, — mă simțesc dator a reflecta la scrisesele dlui P. F. D. următoarele.

Nu trage nimenea la indoială, că tractarea limbii materne s'ar mai putea bază pe metoda trecutului, conform căreia regulile și definițiile abstracte, seci gramaticale erau în prevalență. Zic amintita procedură a fost abandonată de toată dascălimea și cum nu, când prin aceea, afară de pierderea timpului memoria bieților elevi n'avea teren priincios de desvoltare.

Bărbații de școală și lumea s'a mai modernizat și modernizându-se au ajuns la convingerea că la Cetatea eternă duc și alte căi mai scurte.

Unii au venit și au zis: *scriere corectă*, căci cel ce știe scrie corect, va și ști vorbi corect.

Alții au zis: *întâi vorbire corectă* și apoi te apucă de scriere corectă!

De părerea celor din urmă sunt și eu, pentru aceea, la timpul său (în discuția cu dl g-n) am arătat, că enunțarea de postulate laconice e bună în domeniul strategiei militare, iar nu în pedagogie.

Dl P. F. D. stând pe punct de vedere opus, am să-l lămuresc și pe d-sa, că de pildă în anii I—II și chiar III ai scoalei elementare, nu ne prea putem lăuda tare fie cu scriere ori vorbire corectă, iar acest adevăr așa cred eu se poate aplica și chiar față de școala dlui P. F. D. ori g-n.

Dacă acest adevăr stă să ivește întrebarea, că de care să te apuci mai înainte, de a introduce pe băieți în vorbire corectă ori în scriere corectă?

Și un diletant va da răspunsul, că pe planul întâiu vine vorbirea corectă și e curat ca lumina zilei că numai pe baza unei pronunțări corecte te poți avânta la o scriere corectă.

Principiul enunțat, că *scrierea corectă presupune vorbire corectă* n'are decât însămnătate unilaterală, deoarece el se poate aplica numai la un anumit stadiu al progresului cotidian anume în clasele mai mari: superioare, când adevărații băieții dispun de un capital de limbaj mai corect, și abundent, pe când în miniatură acest capital — conform exigențelor metodice și de plan — trebuie înmulțit și cimentat succesive, încă în anii primi (I—III), dar nu umplând capul elevului cu corecturi de stil și ortografie, ci mai întâi coregându-i limbajul greșit.

*) Titlul acestei discuții în nr. 41: »Conferințe metodologice,« așa cred eu s'a pus greșit. (I. C.)

Iată deosebirea între o definiție făcută cum se cade și între una „laconică“!

Dar nu numai atât!

Cine cât de puțin analizează procedura „scrierea corectă, presupune vorbire corectă“ adoptată pe dea întregul și de dl. P. F. D. poate să vadă cât de coloză, că de aici intențiunea autorului este că „voi dascălii, moderni ocupați-vă mai ales cu scrierea corectă, căci și așa băiatul aude și învață la căminul familiar“!... În mod tacit aceasta reiese și din reflexiunile dlui P. F. D.

În forma cum am dat eu definiția scopului limbii materne în școala poporală e eschis ca scrierea corectă să se predeie pe conta vorbirii corecte sau invers. Prin afirmațiunea mea: *întâi vorbire corectă, apoi scriere corectă*, sunt eschise orice dubietăți și ezități fiindcă nu conține nici un gând ascuns; toate să urmeze la vremea lor și în ordine naturală.

Dupăce dl P. F. D. face câteva observări metodelui dlui g-n revelează esența numelui metod concentrându-o în 10 puncte, accentuează că prin cele scrise totodată nu are de cuget a face reclamă nimenui!?

Am petrecut cu atențiune cuprinsul celor zece puncte și mărturisesc nu am aflat în ele nimic ceva nou, original. Ceace am aflat, afli, în fiecare manual elementar de limba română (gramatică) *admitând, că dascălul știe face un pic de selecțiune gramaticală și nu se ține legat de carte.*

Un lucru nou totuș am aflat, anume în punct 1. Aici se zice, că putem forma ziceri după cum ne taie capul; putem întrebă după părțile zicerii cruciș-curmeziș, dar numele adevărat al părților de zicere: subiect și predicat nici când să nu-l spunem deoarece aducem incurcăla în capul băieților.

Acesta nu este motiv pedagogic, deoarece atunci ar trebui să omitem toate elementele (abstracte) din învățământul limbii fiind însuși obiectul ca atare în tot complexul său un întreg abstract.

Toate a spus dl P. F. D. numai ce mai trebuie nu.

Să facă bine dl P. F. D. și să-mă deslușească că eu cât aduce mai multă incurcare în capul băiatului subiectul ori predicatul decât verbul ori substantivul cu subimpărțirile și flexiunea lor?

Mă așteptam acum ca dl P. F. D. dacă s'a apucat de lucru să sondeze și aprofundeze cauza mai serios și cu temeiu, dar îmi vine că nu a făcut-o aceasta de unde urmează că *felul de argumentăreal dlui P. F. D. e inferior celui al d-lui g-n*

Și eu sunt pe lângă reducerea materialului limbii materne ceea ce am spus-o nu odată, dar nu în modul arătat și mai ales argumentat de dl. P. F. D.

Expresiunea orată a judecății își are punctul arhimedic în zicere. Așa stând lucrul; e o procedere unilaterală a ignora acelea elemente sau părți ale zicerii cari îi dau ființa: subiectul și predicatul.

Ca și un intermezzo, dl P. F. D. face următoarea constatare.

Zice adevărații d-sa, că elevul nu-și poate însuși numai prin învățământul limbii materne o vorbire corectă, ci prin întreg învățământul. Ei bine! dar când am susținut eu contrarui? Dl P. F. D. însuși o zice mai la vale ca să coregem pe băiat întotdeauna și cu toate ocaziunile, când pronunță greșit. Va să zică, după ce dl P. F. D. face o revistă asupra tuturor obiectelor, iarăși ajunge de unde a pornit: la limba maternă.

Mai departe atunci, când dl P. F. D. nu dă nici o însămnătate elementului sintactic în învățământul limbii, însămnă că nu precizează că pe ce bază e compus cel mai elementar manual de gramatică.

Va urmă

I. Crișianu.

Viața unei mame credincioase.

Anastasia Șaguna, mama mitropolitului Andreiu.

(Urmare).

IX.

La 15 noemvrie 1823 încearcă și sora lui Evreta, Ecaterina a se întoarce la religia ortodoxă. Într-o petiție adresată din Mișcolț către protopopul catolic Barkóczy de acolo spune, că nu de mult i-s'ar fi dat ocazie a se mărită după un om cu stare bună, dar acesta aflând nesiguranța și încurcăturile, în care a fost ea adusă în urma apostasiei tatălui său Naum, s'a retras („állapotomnak velejét megértvén, hogy görög hitem miatt, melyben születtem sorsomnak kimentele bizonytalan avagy hogy e miatt küzködnöm kellenne, szeretettétől elállván, magát visszahuzta“). Deaceea voind ea să rămână în credința, în care s'a născut și apropiindu-se de vârsta obișnuită de 18 ani, roagă pe protopopul să binevoiască a luă asupra-și instrucția obișnuită, de 6 săptămâni. Legile de pe atunci adevă cereau, ca cine vrea să treacă dela religia romano-catolică la alta, să învețe 6 săptămâni principiile credinței dela un preot catolic și apoi să se supună unui examen, spre a dovedi, că le cunoaște pe toate, dar nu vrea să le urmeze.

Protopopul a cercat s'o împiedece dela pasul acesta. Deaceea se adresează și ea către palatinul țerii și provocându-se la cazul fratelui său Evreta, căruia i-s'a îngăduit să rămână în legea strămoșească, nădăjduște că și ea se va putea împărtași de grația Maiestății Sale. De altfel nu tăgăduște înclinația inimii sale de a rămâne în credința în care s'a născut. Care va fi rezultatul examenului de 6 săptămâni? Se va vedeă la urmă („non diffiteor, me hucdum religionem, in qua nata sum, praeligere velle: quid effectus uberior praescripta 6 Hebdomadam institutio productura sit? eventus docebit: me tamen, si mentem meam, quoad praeligendam Graecam Religionem declaravero, eiusdem, quo Frater Franciscus gaudet, favoris e clementia Suae Maiestatis Sacratissimae participem reddi separare sustineo“)

Sfatul țerii a înaintat petiția Ecaterinei la împăratul cu propunerea, ca să fie respinsă căci Ecaterina va implini vârsta legală de 18 ani numai în 27 august 1824. Din Viena a și urmat în 23 ianuarie 1824 o hotărâre în senzul acesta. Cu 3 zile mai târziu vicarul general din Agria se adresează către palatinul cu o pără, în care arată, că Anastasia și rudeniile ei au încercat să seducă pe Ecaterina, contrar declarației lor din 1816 („mater et consanguinei puellae in obversum datarum altissimo loco Reversalium seductionem eius attentaverunt“) cere deci, ca aceștia să fie admoniați, iar Ecaterina, spre a o scăpa de astfel de seducere ulterioară, să fie dusă în Agria („puella ulteriori seductioni eripienda Agriam transponatur“) iar bunicul să fie constrâns a plăti spesele de întreținere, spre a se da prin aceasta exemplu folositor și altora („ad salutem aliorum etiam exemplum“). Anastasia și Mihail au fost admoniați, dar Ecaterina a rămas tot în grija lor.

În 26 august 1824, deci cu o zi înainte de a implini vârsta de 18 ani Ecaterina înaintează din nou rugare către palatinul țerii, sperând, că acum, după ce motivul, pentru care a fost respinsă întâia ei rugare a dispărut, i-se va îngădui și ei libertatea de a-și mărturisi credința așa, cum o îndeamnă inima, după cea mai intimă convingere a ei („proliceor: me juxta intimam convictionem mentem meam declaraturam esse...“)

Această rugare a Ecaterinei fu înaintată (în 31 august 1824) acum la împăratul cu propunerea de a se încuviința Ecaterinei instrucția religioasă de 6 săptămâni și examenul cerut („siquidem recurrens 18-mum aetatis annum jam compleverit, eandem ad subeundam sex hebdomadalem instructionem elementer admittendam existimari“.)

Ecaterina începuse a luă instrucție dela parohul orașenesc din Mișcolț, baronul Barkóczy. Dar acesta după câtva timp pretinde ca fata să fie luată dela mamă-sa și dusă în Agria, căci altfel toată instrucția lui va rămâne fără rezultat („sicque ipse institutionis suae fructibus carere debeat“) Anastasia se împotrivese, scriind (la 7 martie 1825) palatinului, că dânsa nu poate să-și lase fata sa frumoasă în grija altora, în cari nu se poate încrede, deși îi venerază de altfel „quoad filiam, 18 annos suae aetatis superantem, formosam aliis concedere debeam, a quibus non abstante omni veneratione confidere nequeo“). Dar ca să înlăture orice bănuială, că dânsa ori rudeniile ei ar încerca să abată pe Ecaterina dela religia catolică, are de gând s'o ducă la Pesta într'o mănăstire de călugărițe, să învețe acolo între persoane de sexul său („inter sui sexus personas) dela catihetul Augustin Megele, fiind departe de oameni gr.-orientali, ca în chipul acesta să fie și mai vădit, că ea, Anastasia sau rudeniile ei nu voesc să pună nici o piedecă, nici să restrângă libertatea Ecaterinei („ut ita tam ego, quam caeteri consanguinei, non obstante religionis difformitate clare luculentum de eo praebeamus testimonium: nos nullum prorsus obicem ponere, aut filiae libertatem restringere velle...“)

În sfârșit la 11 aprilie 1825 și-a început Ecaterina instrucția de 6 săptămâni. În ziua primă, după ce i-s'a explicat scopul acestei instrucțiuni, fiind întrebată, din ce motiv vrea să-și schimbe religia, Ecaterina a răspuns: „Eu nu vreau să-mi murdăresc apa din botez, m'am născut în legea grecească (adeacă ortodoxă-răsăriteană) în aceeași lege vreau să și mor. Dacă până acum am fost crescută în religia catolică și am urmat-o, la aceasta m'a silit porunca principelui; acestei porunci am fost datoare a mă supune. Acuma însă ca maioreană am scăpat de sub legea aceea și mi s'a dat voie să aleg între cele două religii. Deci eu o aleg pe cea grecească, doar numai în privința limbii ne deosebim de cea papistașă.“

„După aceea i-s'a spus, care este temelia de căpetenie a religiei, adeacă Dumnezeu, și după ce i-s'a explicat ființa și însușirile lui, punându-i-se întrebarea: Ce este D-zeu? Ecaterina a răspuns: „Înțeleg, ce este D-zeu, dar nu-l pot explica, nici însușirile nu i-le știu numără; nici să nu poștească cinstitul domn (adeacă preotul examinador) ca eu să le învăț acestea și întreg catehismul din cuvânt în cuvânt, căci de așa nu sunt în stare“.

La celelalte întrebări, câte i-s'au mai pus, 42 de toate, în fiecare zi o întrebare a răspuns scurt sau simplu cu „nu știu“!

După terminarea examenului capelanul din Mișcolț, Gașpar Vezerle, îi dă un atestat (30 maiu 1826) în care arată, că Ecaterina deși a trecut prin examenul cerut, a rămas totuși firm decisă a urmă principiile religiei grecești neunite, fiindcă așa îi dictează conștiința și îndemnul lăuntric al inimii sale. Deaceea nu vrea să se abată dela felul de a se închină lui Dumnezeu întocmai ca și strămoșii săi nădăjduind, că fericirea cea vecinică a vieții viitoare o va găsi în religia, în care a fost născută și botezată („cum tamen ex dictamine conscientiae suae, internaue animae persua-

sione ad recipienda sacra Graecorum non unitorum, in quorum Religione primam lucem intuita, coetuique eorum per sacramentum Baptismatis adlecta fecit, ungeretur, firmiter sibi proposuit se a modo colendi Deum ab avis suis usuato recedere nolle, aeternamque beatam futuram sortem in ea religione speraturam, in qua nata et baptizata exstitit“.)

Deși atestatul acesta eră atât de favorabil pentru cauza Ecaterinei, vicarul general din Agria, Iosif Nováky a mai încercat totuș, încăodată, să împiedece trecerea ei în sânul bisericii strămoșești. În 29 iunie 1825 scrie palatinului, rugându-l să respingă cererea Ecaterinei, căci aceasta n'are nici un motiv de a părăsi religia romano-catolică decât doar speranța, că trecând la religia gr.-neunită se va putea mărită mai ușor („neque aliud Religionem Graeci non uniti ritus amplectendi motivum haberet, quam quod in hac se facilius sponsum nacturam speret“).

Dacă s'ar implini dorința Ecaterinei, scrie vicarul, această so'uție ar fi păgubitoare pentru credința catolică („fidei catholicae preiudiciosa esset...“) Consiliul locșitor însă nu ține seamă de cererea aceasta a vicarului catolic, ci în raportul său către rege (12 iulie 1825) face propunerea, să i-se dea și Ecaterinei libertatea exercițiului religios („eidem dictae Religionis, in qua nata et enutrita fuit liberum exercitium benigne concedendum esse existimet“).

Prin decretul din 9 septembrie 1825 propunerea aceasta a consiliului locșitor a fost confirmată și de regele.

Așadar după lupte și stăruinți îndelungate și Ecaterina este redată acum bisericii ortodoxe și credinții sale strămoșești. Despre soartea ulterioară a vieții sale în lipsa de documente, nu se mai poate spune nimic sigur. Numele ei dispăre de aci încolo, din documente, pe când cu fratele ei, Evreta, care ajunge negustor cu stare bună și cu vază în Pesta „ne întâlnim și mai târziu: în 18 ianuarie 1848 îl vedem ajutorând pe fratele său, atunci vicar în Ardeal, cu suma de 1000 fl., iar într'un manifest din 21 maiu 1848 îl găsim iscălit ca deputat al orașului Pesta.

La 1849 însă nu mai trăia nici el, nici Ecaterina. Aceasta se știe cu siguranță.

X.

Copilul cel mai mic, Anastasiu, care avea să devină mai târziu episcopul și mitropolitul Andreiu și a căruia soarte ne interesează mai deaproape, își începuse studiile elementare în școala grecească din Mișcolț, făcând apoi tot acolo și cursul secundar în gimnaziul catolic și-l termină la vârsta de 18 ani cu succes eminent în gimnaziul călugărilor piariști din Pesta. În atestatul lui de încheiere a studiilor secundare se spune, că Anastasiu Șaguna e, după religie: romano-catolic, iar după națiune: Ungur („Hungarus“), că a cercetat în mod cuviincios școala și biserica („cele sfinte“), că a obținut la studiul religiunii nota eminent, iar în limba maghiară, precum și „în litere și științe“ a fost al 17-lea eminent între 103 conșcolari ai săi, dintre cari 32 erau eminenti.¹⁾

Acest rezultat, atât de frumos, eră chemat a determina pe ceice se interesau de soartea excelentului tânăr, îndeosebi pe bunul său protector Atanasie Grabovsky, care-i eră acum ca un părinte, să nu cruțe nici o jertfă, ci să-i dea tot ajutorul posibil și trebuitor

la continuarea studiilor. Ceeace se și întâmplă. După terminarea studiilor secundare Anastasiu urmează la „universitatea crăească“ din Pesta, timp de 3 ani cursul de filozofie și drepturi, făcând studii serioase, a căror temeinicie se resimte mai târziu adeseori în scrierile lui, ca și în discursurile politice și în diferite acte, chiar și în cele oficiale.

Tocmai la începutul studiilor sale universitare a făcut și el pasul însemnat, pe care-l făcuseră și fratele său Evreta și sora sa Ecaterina. Ca ascultător de filozofie în anul întâiu, la 9 zile dupăce a implinit vârsta legală de 18 ani, s'a întors și el în sânul bisericii strămoșești, dând o declarație foarte categorică, în care spune, că studiind cu succes eminent în gimnaziile catolice din Mișcolț și Pesta, și ocupându-se în mod sârguincios cu studiul religiunii, cunoaște din fir în păr principiile religiei romano-catolice: cu toate acestea convingerea intimă sau inspirația lui îl îndeamnă: să urmeze sfintele precepte ale bisericii greco-orientale („me iuxta intimum meam convictionem aut influxum Sacra Graeco-orientalis Ecclesiae sequi velle, hisce declaro“). Aceasta e cea mai firmă hotărîre a lui („ut firmissimi mei propositi clarum praebatur testimonium“). Dar fiindcă din studiul religiunii a obținut nota eminent, se roagă a fi dispensat de obicinuitul examen, de 6 săptămâni, prevăzut în lege, pe care în cazul de față îl află de prisos („et cum in scholis publicis Religionis Romano-Catholicae Doctrinam solerter exceperim, calculumque eminentiae emeruerim, praescriptam secus 6 Hebdomadarum institutionem superfluum esse censendo, una me ab hac dispensari orando, protegi demisse suplico“).¹⁾

Această declarație o trimite palatinului și consiliului locșitor al țerii, însoțită de o petiție, în care pe lângă motivele înșirate mai sus, amintește și împrejurarea, că dânsul a aparținut de fapt bisericii gr.-orientale până la vârsta de 8 ani, până la anul 1816 („me usque annum 1816 in Ecclesia Miskoltzini Graeco-Orientali Sacram coenam comunicavisse“.)

Consiliul locșitor a exmis o comisiune de 3 inși, să cerceteze cazul. Această comisiune raportează în 20 Februarie 1827, că înainte de toate au încercat cu tot dinadinsul să-l înduplece pe Anastasiu a rămâne și mai departe în religiunea romano-catolică („a folyamodót esöben is a Catholica Hitben való további megmaradásra hathatósan megintettük“). Dar observând, că această stăruință nu are nici un rezultat, l-au luat cu severitate la întrebări („szoros kérdőre vettük“) să afle cine sau ce îl îndeamnă a se întoarce la legea greacă neunită, nu cumva niște promisiuni sau ademeniri din vre-o parte. Anastasiu a declarat înaintea acestei comisiuni, atât cu graiul cât și în scris, că dânsul nu se crede a judecă, dacă religia gr.-orientală este mai bună și mai mântuitoare, ori cea catolică, ci el are o singură dorință: să poată trăi și muri în religia, în care s'a născut, („csak egyedül azon kívánság buzdítja ötet, hogy azon vallásban elhessen és halhasson meg, a melyben született.“) La această hotărîre nu l-a îndemnat nici un fel de silă sau ademenire sau promisiune din partea rudenilor („qui e parte consanguineorum seu persuasiones, coactiones aut minimus influxus intercessisset, sed proprio meo motu, ex intima convictione Religionem eam, in qua natus et baptizatus sum...sequi desidero“). Și deaceea roagă pe Maiestatea cu cele mai umilite rugăciuni, să se milo-

¹⁾ Acest atestat poartă datul: Pesthini apud Sch. P. Anno 1826 mensis Decembr. 26-a și e semnat de „Glycerius Aigle e Sch. P. Director Gymnasii“ și de Constantinus Eschner m. p. e S. P. 2-ae Humanitatis Professor et Exhortator Gymnasii“.

¹⁾ Declarația aceasta e datată: Pesthini 29-a Decembris 1826 și semnată „Anastasius Saguna m. p. Philosophiae in Regia Universitate I-um in anum Auditor“.

stivească a-i îngădul și lui să-și urmeze libertatea conștiinții fără nici o siluire („de genu Suam Majestatem Sacratissimam imis orando precibus, quatenus mihi Libertatem Conscientiam meam citra coactionem sequendi clementissime concedere dignaretur. Pesthini 17-a Februarii 1827-a Anastasius Saguna m. p.

Declarațiile lui Șaguna și raportul comisiei de investigație le înaintează consiliul locțiitor, în 1 mai 1827 regelui cu propunerea, că fiind Anastasiu Șaguna deplin versat în principiile și dogmele credinței catholice, să i-se îngăduie și lui libertatea exercițiului religios, precum s'a îngăduit și fratelui său Evreta, fără a mai pretinde, să se supună obicinuitei instrucții catholice de 6 săptămâni („a paritate fratris Francisci, cui absque praevia sex hebdomadarum Cath. Institutione liberum Religionis exercitium concessum est“).

Din Viena s'a dat însă ordin (la 13 iulie 1827) că înainte de a trece la religia gr.-orientală, Anastasiu Șaguna să urmeze obicinuita instrucție catolică la vestitul orator și savant Augustin Popol și despre rezultatul acestei instrucții să se facă raport la timpul său („per constitutum ad universitatem Pestanam... Sacrum oratorem Augustinum Popol, virum ab eruditione et discretionem commendatum consueta normalis institutio impertiatur et super resultato huius Institutionis Relatio suo tempore praestetur“).

Acest ordin îl comunică (în 8 august 1827) consiliul locțiitor senatului universitar și vicarului romano-catholic din Agria.

Instrucția aceasta s'a început în 5 noembrie și a durat până în 18 decembrie 1827. Ea ar fi trebuit făcută în prezența a cel puțin doi martori, dar profesorul Popol spune într-o declarație a sa din 23 decembrie 1827, că având a face cu un student universitar, n'a aflat de lipsă a mai chema și martori, ci a considerat cazul acesta ca fiind excepțional. Consiliul universitar aduce această împrejurare și la cunoștința palatinului prin hârtia sa din 4 martie 1828 („Exhortatorem Academicum Augustinum Popol ad institutionem sex hebdomadalem requisitos secus altissimo jussu testes ideo non adhibendos censuisse, „quod in hoc casu exceptionem subversari praetendat“ semnat rectorul universității, Ladislaus Vass m. p. Historiae Ecclesiasticae Professor).

În atestatul dat de Augustin Popol, în 27 aprilie 1828, asupra acestui examen, se constată, că Șaguna a ascultat cu atențiune și cu modestie, cum se cuvine unui student universitar, explicarea întregii doctrine religioase, ceea ce însă nu l-a împiedecat a declara la sfârșitul celor 6 săptămâni, că dânsul vrea să rămână statornic în religia mamei sale, mai ales fiindcă e convins, că rămânând în această religie, care-și trage originea dela Hristos, va dobândi fericirea cea vecinică („se penes maternam Religionem perseverare velle cum pariter a Christo originem trahat, salutem aeternam consecuturum esse“).

Pe baza acestui atestat înaintează, în 6 mai 1828, consiliul locțiitor raportul său către rege, propunând, ca precum s'a dat fratelui Evreta și surorii Ecaterina libertatea a se întoarce la religia greacă neunită, tot astfel să i-se dea și lui Anastasiu Șaguna voie a-și urma convingerea sa („dictae Religionis exercitium pari benivolitate in salvo relinquendum esse censeatur“).

Regele a confirmat propunerea aceasta prin hotărârea din 25 iulie 1828¹⁾, care s'a comunicat în 2

septembrie 1828 prin consiliul locțiitor, arhiepiscopului romano-catholic din Agria, consiliului universitar și comitatului Pesta, pentru a înștiința despre ea și pe cel mai de aproape interesat, pe eminentul tânăr universitar Anastasiu Șaguna și pe cei mai de aproape ai săi.

Va urma

Dr. I. Lupăș.

Alcoolismul.

Lupta contra alcoolului și Ordinul Bunilor Templieri.

(I. O. G. T.)

Conferință rostită de prof. N. Mihulin la 31 oct. (13 nov) în sala festivă a Seminarului diecezan.

Doamnelor și Domnilor! Permiteți-mi că azi, atât ca pioner al O. B. T. cât și ca membru al Asociațiunii noastre aradane — să seamăn în pământul mânos al sufletului D-Voastră o sămânță nouă bine aleasă, o sămânță a unui viitor arbore uriaș, a cărui fructe dulci le vor gustă următorii noștri, o sămânță dela incolțirea careia depinde regenerarea, înflorirea și viitorul neamului românesc.

Subiectul conferinței mele de azi, la alte popoare, atât de mult a fost cercetat în reviste, prelegeri și dizertațiuni publice, încât ei cunosc toate fazele luptei contra alcoolului, se apropie de ținta propusă, cunosc dușmanul și săgețile lui înveninate, cunosc oastea, cea bine înarmată în lupta contra boalei sociale cuprinsă sub numirea „alcoolismului.“

Cu cât sunt popoarele culte mai înaintate în privința aceasta, cu atât suntem mai remași noi în lupta aceasta nobilă, și umană. Am auzit și auzim și noi, despre antialcoolism ba din mila unor domni redactori cetim ici coala și prin gazete și reviste, ba vedem și persoane cari înrolându-se în armata acestei lupte, ne servesc ținta hazului și glumelor noastre.

Fiind ideia la noi încă nouă, m'am ținut de datorința a Vă-o împărtăși și D-Voastră. Vă voi vorbi despre alcool, influința lui asupra organizmului, asupra societății și apoi în legătură cu O. B. T. și despre lupta, ce să dă azi în contra lui.

Alcoolul, sau cu alt cuvânt spiritul este produsul bureților, drojdiilor, cari îl formează prin fermentare din plantele cu conținut de zahăr, sau din produsul unor plante și destilat (curățit) e un lichid incolor ce se aprinde ușor.

Astfel ajunge spiritul în comerț. Fluidul acesta este o otrăvă dintre cele mai puternice, ba este chiar patricid, căci o soluțiune de alcool subțiată până la 11°—14° este în stare, să ucidă chiar și bureți de fermentare, cari i-au dat naștere; tot așa e în stare, să ucidă și microorganismele, acele ființe mici, cari formează germenele mai multor boale molipsitoare, pentru aceea alcoolul absolut să și folosește în chirurgie, ca fluid antiseptic, desinfectant. Puterea ucigătoare alcoolul o primește dela otrava numită *aethyl-alcool*, carea de multe ori e amestecată cu otrăvuri ca *adethyda*, *alcool-amilic*, a caror putere însă abia se poate lua în considerare pe lângă *aethyl-alcoolul*. Ca excepție servește absintul, beutura predilectă a Francezilor, ce adeseori produce accese epileptice în organismul omenesc. Coloarea, gustul deosebit și aroma o primește alcoolul dela diferitele oleiuri volatile, vâpsele, taniină și zahăruri.

Astfel prospiciază alcoolul concentrat, absolut.

Alcool absolut însă nu bea nimenea, căci influința lui ucigătoare am simți-o deja în gură, unde ne-ar distrage pelița, ce obduce cavitatea gurei. Ca să se

¹⁾ Semnată de comitele Adam Seviczky și Stefan Géczy.

poată consuma, mult-puțin îl subțiază aceia, cari se ocupă cu fabricarea și răspândirea lui. Subțierea se întâmplă sau pe cale artificială p. e. la liqueur-uri, când prin sucuri de poame și zahăr primește gust și aromă diferită, sau deja la formarea lui se prezintă ca subțiat, precum e la bere, vin și diferite rachieri.

Acestea soiuri de alcool să află în ziua de azi sub diferite numiri atât în palatele regale, cât și în coliba ultimului cerșitor. Ca alcoolul să-și arate puterea sa fregoliană, să consume ca producător de voie bună ca să întindă vâlul uitării asupra năcazurilor și multelor griji cu cari se luptă omenimea. Și într'un caz și în celalalt alcoolul numai o influință poate avea și aceasta este rea! Să-i vedem influința (dar numai în teorie nu și în praxă).

Alcoolul amestecat cu apă, se împreună repede cu aceasta. Este așa zicând sătos de apă. Tot firea aceasta și-o ține și în cazul acela, când este consumat, căci ajuns în internul nostru se sbea în țesăturile corpului, și cu atât mai repede cu cât spiritul e mai curat, e mai tare. Astfel ajunge în sânge și cu ajutorul acestuia la toate organele corpului. Ajuns în corp, fie și în cantitate mai mică, provoacă o mișcare mai repede a sângelui silind inima să palpiteză mai repede, tot așa și respirațiunea, potențiază energia rărunchilor, încoardă mușchii spre mai mare forță. Mai eclatantă e influința ce o are alcoolul asupra nervilor, ce se manifestează prin amurțirea acestora, prin amețirea sufletului.

Ce bine se simte alcoolistul după consumarea alcoolului, limba i-se desleagă, voia bună e la culme, se începe conversația vioaie, tot mai vioaie. Întreg simțământul omului se potențează, numai foamea și oboseala scade. Dar starea aceea feerică nu ține mult, după flux, trebuie să urmeze refluxul și voia bună, veselia e înlocuită prin depresie sufletească, vorba celor vicioși devine greoaie, ideile scâlciite și fără logică, umbrelul nesigur, conștiința se întuneacă și omul cel frumos vesel și mai înainte viteaz e beat tun, ce nu e nici plăcut și nici frumos!

Dacă omenimea și de un pahar de rachiu si-ar schimba rolul cu acel animal domestic, căreia îi place a se scâlda prin noroi, sunt convinși, că nu ar fi de lipsă de garda, carea a scos sabia în contra acestui demon lichid al omenimei.

Dar nu toți oamenii se și îmbată dacă beau, iar omul astfel este creat, că nu bucură și reîmprospetează momentele neplăcute ale vieții sale, ba să silește a scăpa cu orice preț de ele, și astfel de preț este și înveninarea corpului său prin alcool. Astfel devine alcoolul beutura favorită a oamenilor.

Ocaziuni, „titulus bibendi“ sunt destule numai să vrei, să beai. Bine știm cu toții, că românul bea de veselie, bea de năcaz, bea la hotez, la nuntă, bea și la îngropăciune. Cu beutura se naște cu beutura moare! Cât de mult ne-am dat stricăciunii! Unii îl beau ca apertorium, alții, ca stomacul lor ruinat prin beutură să mistuie mai din adins; unii îl beau, ca să apuce putere, alții, ca să doarmă. Unii, ca să slăbească, alții ca să se îngrășe, ba unii îl recomandă, ca și nutremânt, ca pâne fluidă. Ba, — durere azi, în secl. XX. încă și unii medici (cinste excepțiunilor) fac pe baba surdă și nu înțeleg glasul celor, ce strigă în pustie a acelor bărbați, medici luminați cari în urma îndelungelor experiențe vestesc „urbi et orbi“ periclul isvorit din alcoolism. Nici azi nu stăm cu mult mai departe în credință, ca Germanii cei din secl. XIII-lea, cari credeau, că alcoolul întărește, dă putere, desface tusa, ajută mistuirea, înviorează inima, luminează mintea

vindecă idropia (boala de apă), din care cauză beau bătrânii și tănării, bărbații și femeile, beau cei sănătoși, ba beau și cei bolnavi.

Astfel fiul învață dela tatăl său, prietenul dela prietenul său și unul dela altul, și societatea noastră deveni alcooliată.

Contribuie încă la de a fi bețiv și înclinarea moștenită dela părinții alcoolști, ce îi împinge spre abizul nimicirii corporale și sufletești.

Alcoolismul e frate cu sărăcia! Așa este, dar nu după cum rezonează unii, că alcoolismul urmează din sărăcie, ci dincontră sărăcia din alcoolism. Bun teren pentru beție e și lipsa de cultură. Cu cât e cineva mai incult nu e în stare să-și afle o distracție mai nobilă, prin carea să se recreieze atât trupește cât și sufletește, ci condus de orbia sa sufletească, așteaptă recrearea dela un pahar două de bere ori rachiu în mijlocul prietinelor săi, cu cari afară de beutură nimic comun nu are. Așa ne putem explica de ce sunt restaurantele și tot soiul de birturi mai cercetate, mai pline, ca bisericile ori alte locuri menite pentru recreare sufletească ori corporală.

Doamnelor și Domnilor!

Cu durere trebuie, să constatăm cu toții că alcoolismul a pătruns atât de tare în toate păturile societății noastre, încât cel ce-și iubește neamul numai cât de cât, trebuie să se cutremure în sufletul său, văzând povârnișul spre perire, pe care au apucat-o ai noștri.

Azi beau domni, beau țărani, beau bogații, beau săracii, beau la fiecare înghițitură de alcool îmbrăcat în orice haină a numelui sau bine sunător, câte o bucată din iubitul nostru neam românesc.

Unii simțind glasul protestător al conștiinței lor, să scuză atât naintea aceleia, cât și naintea lumii, că ei sunt moderați, că beau cu măsura făcând glume în contul „măsurei.“ Acești domni moderați sunt cu mult mai primejdioși pentru societate, ca și cei mai pătimiși bețivi, căci ei sunt „ispita,“ carea o amintim zilnic în rugăciunea „Tatăl nostru“ „și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău.“ Să mă scuzați că am avut îndrăzneală să pronunț înaintea D-Voastră acest termin mistificător și seducător, din simplul motiv, că eu alcoolist așa zis „moderat,“ nu cunosc. Căci cel ce se rușinează, e rușinos, cel ce păcătuiește, e păcătos și cel ce bea alcool e alcoolist. Ori cât, ori cum și ori când, dar bea. Mult laudata lor „moderare“ imi vine să o asemăn cu o pantlică de gumă, carea o pot întinde după plac. Un pahar, două până în nouă, cât supoartă fizicul lor. Nimenea nu va putea defini unde se începe și unde se termină așa poreclita „moderare“. Dar știm una, că ei sunt licuriciul ademenitor, ei sunt cari conduc pe deaproapele lor la perire.

Acelor de asemenea cu ei e meritul, că azi statele își bazează existența și susținerea ecvibrului lor pe darea incasată pentru consumarea alcoolului.

Ca să ilustrez ce sumă mare se spesează azi pentru băuturile alcoolice, amintesc că Germania anual-minte spesează 2.826 mil. pe băuturi alcoolice, cam atât cât toate celelalte spese ale statului cari fac cam 2.933 mil. marce.

La noi până azi încă nu s'a făcut o statistică oficioasă despre consumarea alcoolului, dar s'a calculat, că în Ungaria să vine cam 6.7 litre de alcool curat de fiecare suflet. O cifră foarte mare, dacă luăm în considerare câți sunt cari nu beau alcool. Cât e venitul statelor după consumarea alcoolului, amintesc

iarăși Germania, carea încasează 158 mil marce numai din darea după rachiu.

Frumos venit!! Dar față de venitul acesta considerabil, cât trebuie să spezeze Germania pentru instituțiile necesare la susținerea echilibrului în societatea înfițată și coruptă de alcool. Cât se spezează în statele civilizate pentru spitaturi, balamucuri, temniți și pușcării, bine o știm cu toții. Câți nu se prăpădesc uitați de lume pe la ușile și gardurile oamenilor, cari n'au mai încheput în spitale și balamucuri, iar temnițele trebuie să lăgite, căci sunt tixite de musafirii beției. Să ne cugetăm puțin fără egoism și la soarta popoului nostru, vom constata coruperea și slăbirea corporală, sufletească și materială în urma influinței alcoolului.

Va urmă.

Un tip.

Din botez curat s'a numit Gheorghe Subu, crescut cu pâinea alumneului din Arad ajuns la o bună stațiune învățătorească din Bănat, în Beregseu, nu i-a fost însă destulă pâinea dascălului confesional și așa a luat nou botez în care a luat numele de Szabo György.

Ca Szabo György i-a mers bine a devenit învățător și director în Micălaca de lângă Arad, i-s'a dat și agentura de poștă, de a ajuns la salar de 2600 cor. Inspectorul reg. de școale dl Árpád Varjassy, om bun de inimă l'a luat sub scutul său, l'a ajutat în pretensele sale neajunsuri girându-i chiar cambii. În urmă a falsificat cambii pe numele domnului inspector în valoare de 1200 coroane. Sfârșitul e temnița.

Un memento pentru cei ce nu se mulțămesc cu sărăcia noastră.

CRONICA.

Memoria reginei Elisabeta. Sâmbătă la orele 10 a. m. sa ținut în catedrala din Arad panahida în memoria reginei Elisabeta. La serviciul divin a fost P. S. D. episcop diecezan cu întreg consistorul, institutul ped. teol. cu profesorii în frunte, școala de fete și școalele elementare din loc. După serviciul divin Dr. Iustin Suciș a ținut discursul comemorativ în sala festivă a institutului.

Dacă. Dacă unii domni ar ști face deosebirea între menițiunea unei cronici scandaloase și între a unei reviste pastorale ne-ar înțelege bunele intențiuni pentru îndreptarea vieții pastorale. La tonul certelor nu ne coborim precum am mai spus-o.

Tonul. Am tractat tonul discuțiilor literare și a deliberărilor orale în adunări, cu scopul de a nobilita gusturile. Cei ce urmează cu atențiune tonul discuțiilor din societatea apuseană și il vor compara cu tonul discuțiunii cercurilor înalte clericale din România, unde chiar prelații să insultă unii pe alții în public să înțelege durerea ce ne-a dat condeii în mână, ca să ne ferim de povârnișul pe care au ajuns frații nostri peste munți cu atâta mai ales, căci la noi tot procesul depinde dela soboarele noastre.

Dăruiuri pentru biserică. Bisericei noastre din Ciaba s'a cumpărat un rând de odăjdii cu 311 cor. 20 fil., care au contribuit credincioșii cultivători de verdețuri: Andrei Bogdanov episcop 90 cor., Costan Petrov 100 cor., Dimitriu Costov 10 cor., Dimitriu Petrov 100

cor., Petru Bogdanov 10 cor., Flore Iordanov 50 cor., și subscrisul ce 21 cor. 20 fil. Au dăruiit Andrei Gabor și soția născ Ecaterina Trandafir un covor negru de postav, naintea mormântului Is. Hristos în preț de 15 cor.; iar Andrei Huszár și soția o măsurită vânăta pe prestol cu 26 cor. S'a mai cumpărat un policandru cu 160 cor., la care au contribuit creștine de aici a căror nume nu mi-s'a comunicat, cu 90 cor. — Marinimoși contribuitoari, pentru jertfele aduse pe altarul domnului, primească în numele bisericei și pe aceasta cale, — ade vărata mulțămită. — B. Ciaba la 1/14 Noemvrie 1910. Victor Popovici preot.

Necrolog. Subscriși cu inima frântă și plină de durere aducem la cunoștința tuturor neamurilor, prietenilor și cunoșcuților, că mult iubita noastră fiică, mamă, soție, noră, soră și cumnată Georgina Montia n. Papp după suferințe grele și îndelungate azi la 31 oct. (13 nov.) în etate de 26 de ani și în al 6-lea an al fericitei sale căsătorii și-a dat blândul și nobilul său suflet în mâinile Creatorului. Rămășițele pământesti ale scumpei și neuitatei defuncte s'au așezat spre vecinică odihnă marți în 2/15 noemvrie 10 ore a. m., în cimitirul român din loc. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată! Șicula, la 31 oct. (13 nov.) 1910. Iustin Montia soț. Octavian, Emil, Mărioara fii și fiică. Văd. Elisabeta Papp născ. Papp, ca mamă. Maria Cioara n. Papp, Iuliana Lucuța n. Papp, Zena Fărcuț n. Papp, Miron Papp, ca surori și frate. Văd. Maria Montia, ca soacră. Cornel, Emil, Coriolan, Aurora și Aurel ca cumnați și cumnate.

Tabele de cetire

conform ordinațiunii ministeriale
Nr. 76000/1907.

Cu text românesc, acomodată la orice metod Cor. 6—

Cu text ungueresc, acomodată la orice metod Cor. 4-80

Ambele după manuale aprobate de înaltul minister de culte. 90 bucăți tabele la istoria naturală, tipărite în mai multe colori și întinse pe carton, Cor. 40—

Comandele se pot face la firma editoare:

Librăria diecezană Arad.

Concurse.

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. rom. cu clasele III—VI din Alioș tractul Lipovei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1000 cor. una mie coroane. 2. Pentru conferință 15 coroane. 3. Pentru scripturistică 10 coroane. 4. Cvarțir în edificiul școalei care constă

din: 2 chilio, cuină, cămară și supraedificatele din curtea școalei, Grădina și podrumul școalei le va folosi în părți egale cu celalalt coleg al său. 5. Cvinvenalele se vor cere dela stat. Relut de lemne comuna nu dă pentru învățator, de văruirea și curățirea locuinței învățătorului va îngriji alesul. Pentru încălzitul și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească. Învățătorul ales va fi îndatorat să conducă strana dreaptă, fără altă remunerațiune.

Reflectanții sunt poftiți ca recursurile ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului parohial din Alioș se le înainteze în termenul fixat la oficiul protopopesc gr. or rom. din Lipova (Lippa) având a se prezenta în careva duminică ori sărbătoare în s. biserică din Alioș, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeriu* adm. protop. insp. de școale.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din **Iermata**, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele sânt: 1. în bani 600 cor. 2., cvartir corespunzător, cu supraedificatele necesare și cu $\frac{1}{2}$ jugh. grădină de legumi, — împreună și dreptul de pășunat după trei capete de vite, în lipsa cărora despăgubire anuală de 25—30 cor. 3., pentru conferințe 12 cor. 4., scripturistica 10 cor. 5., venite cantonale: dela mort de unde va fi poftit 1 cor., cu liturgie 2 cor., dela cununii 40 fil., 6., dela comuna politică pentru supravegherea școalei de pomi 60 cor.

Pentru întregirea salariului și a cvinvenalelor, conform articolului de lege XXVII din 1907, actele sânt înainte la Înalțul Guvern.

Cu privire la cvartir să notează, ca jumătate din podul edificiului școl., îl folosește parohia, pentru fondul de bucate bisericesc.

Alesul va fi obligat, pe lângă școala de toate zilele a ține și școală de repetiție, a prevedea cantoratul în și afară de biserică, a instrui elevii cuotidiani și de repetiție, în cântările și ceremoniile bisericesti.

Cel-ce va dovedi că e capace de a instrui și conduce cor pe 4 voci, la candidare și alegere va fi preferit, ear pentru instituirea și conducerea corului, la timpul său va primi o remunerațiune specială conform invoielei ulterioare dintre comitetul par. și respectivul învățator.

Reflectanții sânt poftiți ca recursurile ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului par. din Iermata, să le înainteze în termenul fixat la oficiul ppsc gr. or. rom. din Boroșineu (Borosjenö Arad m.) având a să prezenta în careva duminică ori sărbătoare în s. biserică din Iermata, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința comit. par. ținută la 17/30 octomvrie 1910.

Ioan Moga
paroh, preș. com. par.

Mitru Hanciuta
not. adhoc.

În conțelegere cu *Ioan Georgia* ppresbiter insp. școl.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din **B. St. Martin**, tractul Beiușului, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Dotățiunea: a) în bani gata 568 cor., plătite în rate treilunare anticipative; b) venitele cantonale îndatinate fixate în 40 cor., diferența până la 1000 cor. precum și cvinvenalele se vor acoperi din ajutor dela stat, votarea căruia comisiunea administrativă comitatenză deja l'a recomandat înaltului ministru de culte și instrucțiune publică; c) cvartir 2 chilio culină, cămară, precum și folosirea intravilanului dela școală; d) pentru conferință dacă va participa 20 cor.; e) pentru scripturistica 5 cor.

Alesul va fi obligat a prevedea și cantoratul, a propune și cânta cu elevii în toate duminicile și sărbătorile respunsurile liturgice fără altă remunerațiune.

Recurenții cari știu conduce cor sânt preferiți. Recursurile ajustate cu documentele de lipsă sânt a-se înainte Prea On. Domn Adrian Desean adm. prot. al Beiușului în Vaskoh, având recurenții a-se prezenta în s. biserică din B. St. Martin pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ținută la 8/21 aug. 1910.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine; *Adrian P. Deseanu* protopresbiter administrator.

—□—

3—3

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. rom. din **Brestovaț** (Aga), tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1., în bani gata 141 cor. 60 fileri: 2., 720 litre grâu, prețuite în 81 cor. 60 fil.; 3., 720 litri cucuruz, prețuit în 60 cor.; 3 jugăre 695 \square pământ, parte arător, parte fânaț, prețuit în 80 cor.; 4., pentru conferință 10 cor.; 5., pentru scripturistica 10 cor.; 7., locuință liberă cu grădină intra și extravilană de 705 \square la olaltă.

Întregirea dotației până la 1000 cor. este deja cerută dela stat; pentru că comuna bisericescă nu o poate garantă, nici acum, nici în caz de refuzare din partea guvernului.

Dările publice după pământul învățătoresc le va purta cel ce va ocupa postul.

Dela înmormântări, unde este poftit, este remunerat la morți sub 7 ani cu 40 fil., peste 7 ani cu 80 fil., și de liturgie cu 1 coroană

Alesul, fără altă remunerație, are să presteze și servite cantonale, atât în, cât și afară de biserică. La caz de împedecare să poate substitua, dar pe sepele sale.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă petițiile concursuale, instruate amăsurat legilor în vigoare, comitetului parohial, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélinecz, Temes-megy) și să se prezenteze odată într'o duminică ori într'o sărbătoare, în s. biserică din Brestovaț, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Intrucât la acest concurs nu vor reflecta învățători, se admit și învățătoare calificate după lege.

Comitetul își rezervă dreptul de a preface naturalele în bani, după prețul fixat în acest concurs.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

3—3